



ØSTRE LANDSRET DOM

afsagt den 10. august 2020

Sag BS-7401/2020-OLR
(18. afdeling)

Advokat [REDACTED]
(advokat Kristian Svith)

mod

Erstatningsnævnet
(advokat Sanne H. Christensen)

og

Sag BS-7405/2020-OLR
(18. afdeling)

Advokat [REDACTED]
(advokat Kristian Svith)

mod

[REDACTED]
(advokat Liselotte Mikkelsen)

Retten i Helsingør har den 10. februar 2020 afsagt domme i 1. instans (sag BS-30130/2018-HEL og BS-21700/2018-HEL).

Landsdommerne Julie Arnth Jørgensen, Ulla Staal og Christian Wenzel (kst.) har deltaget i ankesagernes afgørelse.

Sagerne er behandlet skriftligt, jf. retsplejelovens § 387.

Påstande

BS-7401/2020-OLR

Appellanten, advokat [REDACTED] har nedlagt påstand om, *principalt* at Erstatningsnævnet skal anerkende, at nævnets afgørelser af 21. januar 2016 og 19. februar 2016, hvorved nævnet afslog [REDACTED] krav om erstatning for medicinudgifter, tabt arbejdsfortjeneste og tab af erhvervsevne, er ugyldige, *subsidiært* at sagen hjemvises til Erstatningsnævnet til fornyet behandling.

Indstævnte, Erstatningsnævnet, har nedlagt påstand om stadfæstelse, dog således at sagsomkostningerne for byretten forhøjes til 187.500 kr.

BS-7405/2020-OLR

Appellanten, advokat [REDACTED] har nedlagt påstand om frifindelse.

Indstævnte, [REDACTED] har nedlagt påstand om stadfæstelse.

Supplerende sagsfremstilling

Den 14. marts 2013 blev [REDACTED] overfaldet og tildelt et slag i ansigtet med en fastelavnskølle, hvorved han pådrog sig brud på kindbenet og en flænge i øjengulvet.

Den 13. juni 2013 blev [REDACTED] opsagt fra sin stilling som specialarbejder ved Fredensborg Kommune til fratrædelse ved udgangen af december 2013. Af opsigelsesskrivelsen fremgår bl.a.:

”Baggrunden for opsigelsen er misligholdelse af dit ansættelsesforhold, da du gentagne gange har haft for sent fremmøde og ikke har overholdt gældende retningslinjer i forbindelse med sygemeldinger, jf. skriftlig advarsel af 26. marts 2013 samt høringsbrev af 27. maj 2013 i sin helhed.”

Den 25. juni 2013 underskrev [REDACTED] ”Mulighedserklæring ved tidsbegrænsede helbredsbedingede problemer med at varetage arbejdet”, hvori var anført, at han ikke havde ”fysiske skavanker”, men ”psykiske problemer”, og at ”ingen af de fysiske jobfunktioner ... [var] påvirkede”.

Ved dom afsagt af Retten i Helsingør den 27. juni 2013 blev gerningsmanden til overfaldet på [REDACTED] for overtrædelse af straffelovens § 245 idømt fængsel i 4 måneder, der blev gjort delvis betinget. Ved dommen blev gerningsmanden samtidig pålagt at betale [REDACTED] godtgørelse for svie og smerte fra den 14. marts 2013 til den 27. juni 2013 med 18.900 kr. med tillæg af

procesrente fra den 27. juli 2013. Af dommen fremgår, at [REDACTED] under hovedforhandlingen forklarede bl.a.:

”Forespurgt af bistandsadvokaten i relation til det nedlagte erstatningskrav, har vidnet forklaret, at det er korrekt, at hans sygdomsforløb har været længerevarende. Han kom på skadestuen, efter at han havde afgivet vidneforklaring. Han blev scannet, og de var sikre på, at der ikke var noget galt, så han blev sendt hjem. Dagen efter kom han ind igen, fordi han havde det dårligt, og han blev på ny scannet. Søndag kunne han slet ikke gå og blev indlagt. Han havde da ondt og 40 i feber. Han lå på Hillerød sygehus frem til onsdag, hvor han blev overflyttet til Rigshospitalet. Han blev udskrevet den følgende lørdag. Hans kindben var brækket og halvanden millimeter af øjengulvet var flækket. Han kom til øjenlæge, men der var ikke sket skade på hans syn. Han blev efterfølgende opereret i fuld narkose. Han har været til kontroltjek, der blev lagt titanium ind i hans kæbe. Han blev opereret indefra. Han blev udskrevet den 23. marts og fik fjernet sting den 8. april, og den 22. april var han på hospitalet igen.

Der er korrekt, at han har haft en nedsat følelse i højre side af overlæben. Det gælder stadig. Hans arbejdsgiver har ønsket en lægeerklæring og har fået den mulighedserklæring, der er fremlagt ... Han har ikke kunnet komme tilbage for alvor på arbejde. Han har kun været tilbage en uge og var derefter syg igen. Han reagerer nu kraftigt på underlige lyde. Han går til psykolog, der er betalt af hans arbejdsgiver, han har været der 4-5 gange. Han har modtaget løn i hele sygeperioden. Der er ikke sat nogen dato på, hvornår han kan begynde at arbejde igen, men han håber på at komme i gang igen. Han har haft arbejde siden 1998, og vil gerne tilbage til arbejdet men der er risiko for, at han nu bliver afskediget.”

Gerningsmanden ankede dommen til Østre Landsret med påstand om formildelse og nedsættelse af erstatningsbeløbet. For landsretten nedlagde anklagemyndigheden påstand om skærpelse, og [REDACTED] påstod stadfæstelse af erstatningen. Ved landsrettens dom af 9. december 2013 blev byrettens dom stadfæstet med den ændring, at straffen på fængsel i 4 måneder i sin helhed blev gjort ubetinget.

Advokat [REDACTED] sendte den 10. juni 2014 [REDACTED] ansøgning om erstatning til Erstatningsnævnet via Nordsjællands Politi. Ifølge det udfyldte ansøgningsskema, underskrevet af [REDACTED] den 23. april 2014, havde [REDACTED] som følge af overfaldet haft sygedage fra den 14. marts 2013 til den 27. juni 2013, og han anmodede om godtgørelse for svie og smerte for denne periode, og ”yderligere godtgørelse forbeholdt, idet skadelidte på tidspunktet for hovedforhandlingen stadig var syg”.

Ved brev af 4. juli 2014 til Erstatningsnævnet meddelte advokat [REDACTED] at det tilkendte erstatningsbeløb kunne overføres direkte til [REDACTED]

Den 9. februar 2015 sendte Fagligt Fælles Forbund (3F) på vegne af [REDACTED] et udfyldt ansøgningskema til Erstatningsnævnet "[bl.a.] til vurdering af mistet erhvervsevne" vedlagt lægelige dokumenter. I ansøgningskemaet, underskrevet af [REDACTED] den 8. januar 2015, anførtes under "Erstatningskrav som følge af forbrydelsen" bl.a., at han havde haft sygedage over flere perioder fra den 15. marts 2013, og at han "prøvede at starte forsigtigt op, men kunne ikke klare det psykisk og ... har været syg siden". Det anførtes endvidere, at han havde tabt arbejdsfortjeneste fra den 1. januar 2014, og at han havde modtaget fuld løn fra sin arbejdsgiver indtil den 31. december 2013.

Af Erstatningsnævnets afgørelse af 21. januar 2016 fremgår bl.a.:

"Godtgørelse for svie og smerte

Erstatningsnævnet har modtaget lægeerklæring af 09-12-2015 fra Deres praktiserende læge, hvoraf fremgår, at De som følge af tilskadekomsten den 14-03-1[3] har været sygemeldt fra tilskadekomsten og frem til december 2013, hvor De blev afskediget fra Deres arbejde. Det fremgår videre, at De har været sygemeldt fra opsigelsesdatoen og frem til dato.

Nævnet anser indsendelse af lægeerklæringen som en anmodning om genoptagelse af Deres ansøgning om yderligere godtgørelse for svie og smerte.

Ved afgørelse af 28-07-2014 tilkendte nævnet Dem godtgørelse for svie og smerte for perioden fra den 14-03-2013 til den 27-06-2013 med 18.900 kr.

Nævnet har besluttet at tilkende Dem yderligere godtgørelse for svie og smerte for perioden fra den 28-06-2013 og frem, i alt 54.600 kr.

...

Nævnet har herefter tilkendt Dem i alt 73.500 kr. i godtgørelse for svie og smerte, og nævnet kan således ikke tilkende Dem yderligere godtgørelse for svie og smerte i sagen.

Godtgørelse for varigt mén

Arbejdsskadestyrelsen har ved udtalelse af 07-11-2014 vurderet Deres méngrad til 25 % som følge af tilskadekomsten den 14-03-2013. Vurderingen blev fastholdt ved udtalelse af 21-01-2015.

Nævnet har besluttet at følge Arbejdsskadestyrelsens vurdering og har derfor tilkendt Dem godtgørelse for varigt mén svarende til 25 %.

Godtgørelsen er beregnet på følgende måde:

25 (méngrad) x 8.300 kr. (godtgørelse pr. méngrad i 2015) = 207.500 kr.

...

Erstatnings for tab af erhvervsevne og udgifter til medicin

De har søgt om erstatning for tab af erhvervsevne og udgifter til medicin som følge af tilskadekomsten den 14-03-2013.

Ved brev af 18-11-2015 gav Erstatningsnævnet Dem lejlighed til at udtale Dem i anledning af brevet og det fremsendte materiale. Nævnet har ikke hørt fra Dem i den anledning.

Erstatningsnævnet har besluttet at afslå Deres ansøgning.

Nævnets afslag skyldes, at der hverken i forbindelse med Deres sags behandling ved Retten i Helsingør eller ved Østre Landsret på Deres vegne blev fremsat krav om eller taget forbehold for senere at fremsætte krav om erstatning for erhvervsevnetab eller udgifter til medicin.

Nævnets afgørelse er truffet i medfør af offererstatningslovens § 10, stk. 1. Efter denne bestemmelse er det en betingelse for at få erstatning, at skadelidte nedlægger påstand om erstatning eller tager forbehold herfor under sagens behandling i retten.

Nævnet har ved sin afgørelse lagt vægt på, at De under straffesagens behandling i både byretten og landsretten var repræsenteret af en bistandsadvokat.

Efter § 10, stk. 2, kan der dog alligevel tilkendes erstatning, hvis forholdene taler derfor.

Nævnet har imidlertid ikke fundet, at der foreligger sådanne særlige omstændigheder i Deres sag, at nævnet kan se bort fra, at kravene ikke blev fremsat i retten, eller at der ikke blev taget forbehold for sidenhen at gøre kravene gældende.

Nævnet skal henlede Deres opmærksomhed på betænkning 1102/1987 om forurettedes stilling i voldtægts- og voldssager, side 42, hvor bistandsadvokatens opgaver bl.a. er beskrevet som følger: "At bistå ved opgørelse af den forurettedes erstatningskrav og eventuelt søge erstatning betalt af det offentlige via Erstatningsnævnet."

Nævnet bemærker derfor for god ordens skyld, at der eventuelt vil kunne være tale om et selvstændigt professionsansvar for bistandsadvokaten over for Dem."

Af Erstatningsnævnets afgørelse af 19. februar 2016 fremgår bl.a.:

"De har søgt om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste som følge af tilskadekomsten den 14-03-2013.

Ved brev af 21-01-2016 gav Erstatningsnævnet Dem lejlighed til at udtale Dem i anledning af brevet og det fremsendte materiale. Nævnet har ikke hørt fra Dem i den anledning.

Erstatningsnævnet har besluttet at afslå Deres ansøgning.

Nævnets afslag skyldes, at det hverken af dommen eller retsbogen fra henholdsvis Retten i Helsingør eller Østre Landsret fremgår, at der blev fremsat krav om eller taget forbehold herfor under sagens behandling i retten. Det fremgår ligeledes ikke af Deres tidligere bistandsadvokats opgørelse af

26-08-2013, at der blev fremsat krav om erstatning eller taget forbehold herfor under sagens behandling i retten.

Nævnets afgørelse er truffet i medfør af offererstatningslovens § 10, stk. 1. Efter denne bestemmelse er det en betingelse for at få erstatning, at skadelidte under en eventuel straffesag mod skadevolder nedlægger påstand om erstatning eller tager forbehold herfor.

Efter § 10, stk. 2, kan der dog alligevel tilkendes erstatning, hvis forholdene taler derfor.

Nævnet har imidlertid ikke fundet, at der foreligger sådanne særlige omstændigheder i Deres sag, at nævnet kan se bort fra, at kravet ikke blev fremsat i retten, eller at der ikke blev taget forbehold for sidenhen at gøre kravet gældende.”

Det er ubestridt, at [REDACTED] krav om erstatning for tab af erhvervssevne, medicinudgifter og tabt arbejdsfortjeneste først kunne opgøres efter endelig dom i straffesagen.

Anbringender

Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten.

Advokat [REDACTED] har supplerende og præciserende navnlig anført, at hensigten med offererstatningslovens § 11 a støtter hans fortolkning af § 10, stk. 1, idet bestemmelsen alene omtaler krav, der er afgjort ved dom. Bestemmelsen omtaler ikke krav om forbehold for de erstatningskrav, som ikke bestod på det tidspunkt, der blev afsagt endelig dom i straffesagen. Dette sammenholdt med forarbejderne til § 10, stk. 1, understøtter, at formålet med § 10, stk. 1, er at få en domstolsprøvelse af den forurettedes erstatningskrav i det omfang, det er muligt, hvilket som bekendt alene kan ske for erstatningskrav, der er opstået og forfaldne på tidspunktet for hovedforhandlingen i straffesagen. Formålet med bestemmelsen er ikke, at forurettede allerede under straffesagen skal forholde sig til eventuelle fremtidige erstatningskrav. Erstatningsnævnet kan ikke skabe en hjemmel for en bestemt praksis, uanset om den er langvarig, hvis den lovbestemte, som Erstatningsnævnet påstår giver hjemmel til den anvendte praksis, ikke støtter denne praksis, og lovbestemmelsen i øvrigt er klar og derfor ikke giver anledning til fortolkning. Hvis der lægges afgørende vægt på Erstatningsnævnets praksis ved fortolkningen af § 10, stk. 1, vil det betyde, at Erstatningsnævnet i strid med legalitetsprincippet har fået lov at skabe sin egen hjemmel. Erstatningsnævnets argumentation er cirkulær, når Erstatningsnævnet til støtte for, at nævnets praksis har hjemmel, henviser til, at den er omtalt i nævnets årsberetninger, Offererstatningsloven med kommentarer (skrevet af Erstatningsnævnets daværende formand og sekretariatschef), betænkninger m.v. Intet af denne litteratur udgør en hjemmel for den pågældende praksis, og det giver ikke hjemmel, at en i øvrigt ulovhjemlet praksis omtales flere steder. Herud-

over er det næppe overraskende, at Erstatningsnævnet selv omtaler sin praksis uden at forholde sig til, om den er ulovlig.

Hensynet til borgernes retsbeskyttelse taler også for, at Erstatningsnævnets praksis bør tilsidesættes. Det er ikke muligt ved læsning af bestemmelsen i § 10, stk. 1, eller forarbejderne hertil at udlede, at Erstatningsnævnet har den pågældende praksis. Det er heller ikke muligt at udlede, at der skulle være tvivl om, at bestemmelsen skal læses efter sin ordlyd, således der alene stilles krav om, at der under straffesagen nedlægges påstand om erstatning. Det er heller ikke muligt ud fra kendskab til anden relevant jura – f.eks. erstatningsretten og forældelseslovgivningen – at udlede, at det skulle være relevant at tage et forbehold for fremtidige erstatningskrav. Borgerne – herunder advokater – er derfor i betydelig fare for at lide retstab, hvis de henholder sig til den ellers meget klare lovtekst. Der er ingen reale hensyn, der taler for Erstatningsnævnets praksis vedrørende kravet om forbehold for erstatning, og Erstatningsnævnet har da heller ikke kunnet påpege nogen velbegrundet årsag til, at de har denne praksis.

Erstatningsnævnet har supplerende og præciserende navnlig anført, at uanset at det ikke eksplicit af ordlyden af offererstatningslovens § 10, stk. 1, fremgår, at det kræves, at der under straffesagen tages forbehold om erstatning for krav, der endnu ikke kan opgøres, fremgår det dog, at det kræves, at der skal nedlægges påstand om erstatning. Da det ikke altid er muligt for den skadelidte at opgøre sit krav på tidspunktet, hvor straffesagen afgøres, har Erstatningsnævnet i § 10, stk. 1, 2. led, indfortolket et krav om, at det i det mindste må kunne kræves, at skadelidte tager forbehold om eventuelle yderligere krav om erstatning og godtgørelse, såfremt det på dette tidspunkt kan forudses, at der faktisk vil komme yderligere krav. Denne fortolkning er helt i over overensstemmelse med det i betænkning 1102/1987 om forurettedes stilling i voldtægts- og voldsager angivne. Hvis der er tale om yderligere krav, der ikke kunne forudses under straffesagen, har nævnet mulighed for at dispensere for kravet om forbehold, hvis forholdene i øvrigt taler herfor, jf. bestemmelsen i § 10, stk. 3. Efter Erstatningsnævnets praksis gives sådan dispensation bl.a., når skadelidte under straffesagen ikke har været repræsenteret ved en advokat. Det er dermed sikret, at skadelidte kun er afskåret fra at gøre et eventuelt erstatningskrav gældende, hvis skadelidte enten direkte til retten under straffesagen oplyser, at der ikke er noget erstatningskrav, eller hvis skadelidte under straffesagen er repræsenteret ved en advokat, som ikke iagttager sin opgave med at nedlægge påstand eller tage forbehold for erstatningskrav.

Erstatningsnævnet har i mere end 20 år administreret offererstatningsloven i overensstemmelse med den retstilstand, som efter nævnets opfattelse er gældende. Denne praksis har tilmed været offentliggjort i Erstatningsnævnets årsberetninger og er i øvrigt velkendt og beskrevet i litteraturen. Samtidig kan det

konstateres, at offererstatningsloven gennem årene har undergået flere ændringer, og at lovgiver ikke har fundet anledning til at ændre på denne praksis. I forbindelse med lovændringen af offererstatningsloven i 2011 fandt arbejdsgruppen således, at der ikke var anledning til at ændre de grundlæggende betingelser for at opnå erstatning i henhold til loven, uanset at arbejdsgruppen gjorde overvejelser om nævnets praksis, og at der i denne forbindelse fremkom en række ændringsforslag til noget af denne praksis. Erstatningsnævnets praksis om at kræve forbehold for erstatning under straffesagen blev dog ikke nævnt. En forvaltningsmyndigheds praksis bør kun underkendes, hvis den er udtryk for en klart urigtig fortolkning af loven.

Retten i Helsingør har ukorrekt anført, at Erstatningsnævnet er momsregistreret, og har på denne baggrund tilkendt Erstatningsnævnet sagsomkostninger eksklusiv moms. Landsretten bør derfor ved afgørelsen af denne sag forhøje de af byretten fastsatte sagsomkostninger med momsbeløbet heraf eller til i alt 187.500 kr.

█ har supplerende og præciserende navnlig anført, at i de tilfælde, hvor erstatningskravet ikke kan opgøres endeligt på tidspunktet for hovedforhandlingen i straffesagen, er betingelsen i offererstatningslovens § 10, stk. 1, fortolket udvidende, således at denne anses for opfyldt, hvis skadelidte blot tager forbehold om senere at gøre yderligere erstatningskrav gældende. Denne fortolkning har bl.a. støtte i betænkning 1102/1987 om forurettedes stilling i voldtægts- og voldssager, ligesom det fremgår af offererstatningsloven med kommentarer, 2005, at såfremt erstatningskravet kun er foreløbigt på det tidspunkt, hvor straffesagen hovedforhandles, er det tilstrækkeligt, at forurettede tager forbehold om senere at gøre yderligere erstatningskrav gældende. Det bestrides således, at betingelsen i offererstatningslovens § 10, stk. 1, alene omfatter erstatningskrav, der er forfaldne på tidspunktet for straffesagens hovedforhandling.

Retsgrundlag

Offererstatningsloven

Af lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser, jf. lovbekendtgørelse nr. 1209 af 18. november 2014 som ændret senest ved lov nr. 486 af 30. april 2019 (offererstatningsloven) fremgår bl.a.:

”Kap. 3. Fælles bestemmelser mv.

§ 6. Erstatning ydes, selv om skadevolderen er

- 1) ukendt eller ikke kan findes,
- 2) under 15 år eller
- 3) utilregnelig.

Stk. 2. Erstatning ydes, selv om tiltalte under straffesagen frifindes, hvis lovens betingelser i øvrigt er opfyldt.

§ 6 a. Ved afgørelser om erstatning efter denne lov finder dansk rets almindelige regler om skadevolderens erstatningsansvar, herunder om nedsættelse eller bortfald af erstatning på grund af skadelidtes eller afdødes medvirken til skaden eller accept af risikoen for skade, tilsvarende anvendelse.

...

§ 10. Erstatning er betinget af, at lovovertrædelsen er anmeldt til politiet inden 72 timer, og at skadelidte under en eventuel straffesag mod skadevolderen nedlægger påstand om erstatning.

...

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 1 kan fraviges, hvis forholdene taler for det.

Stk. 4. Politiet vejleder skadelidte om retten til at få erstatning efter denne lov.

...

§ 11 a. Er skadelidtes krav på erstatning og godtgørelse fra skadevolderen afgjort ved dom, ydes erstatning efter denne lov med det beløb, som er fastsat ved dommen, jf. dog §§ 7-10.

Stk. 2. Reglen i stk. 1 gælder ikke, for så vidt skadevolderen under sagen må anses for at have anerkendt kravet eller dets størrelse.

Stk. 3. Taler særlige omstændigheder derfor, kan nævnet uanset reglen i stk. 1 tilkende skadelidte en højere erstatning eller godtgørelse end fastsat ved dommen."

Offererstatningsordningen blev indført ved lov nr. 277 af 26. maj 1976 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser. Af lovforslagets bemærkninger (L nr. 144 af 15. januar 1976) fremgår, at lovforslaget bygger på betænkning nr. 751/1975 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser. Betænkningen indeholder et lovudkast med bemærkninger, hvoraf fremgår bl.a.:

"Kapitel II Gældende ret

1. Krav mod gerningsmanden

Den, der lider skade som følge af en strafbar handling, har i almindelighed krav på erstatning fra gerningsmanden. Drejer det sig om personskade, kan der blive tale om at erstatte helbredelsesudgifter, tabt arbejdsfortjeneste, invaliditet samt efter § 15, stk. 1 og 2, i ikrafttrædelsesloven til straffeloven ikke-økonomisk skade (godtgørelse for lidelse, tort, ulempe, lyde og vansir samt for forstyrrelse eller ødelæggelse af stilling og forhold). Har den strafbare handling medført dødsfald, vil lovovertræderen være ansvarlig for tab af forsørger. Om erstatning for personskade og tab af forsørger henvises til betænkning om erstatning for tab ved personskade og tab af forsørger (nr. 679/1973), hvor gældende ret er omtalt side 7-14.

I straffesager, hvor ofre har lidt et tab, spørger politiet altid skadelidte, om han har et erstatningskrav. I bekræftende fald tilsiges skadelidte til domsforhandlingen under straffesagen, hvor erstatningskravet kan påkendes efter retsplejelovens regler om adhæsionsproces (§ 991). Dette vil typisk kun kunne ske i sager, hvor skaden er begrænset og kravet endeligt opgjort inden sagens behandling. Til bistand for skadelidte kan retten beskikke en

advokat (§ 995 a). Tillægger retten skadelidte erstatning ved straffedommen, skal politiet drage omsorg for straffedommens fuldbyrdelse også med hensyn til erstatningen til skadelidte, hvis denne begærer dette (§ 997, stk. 1). Politiet har dog ingen tvangsmidler til at gennemføre en inddrivelse. Politiet sender skadelidte en meddelelse om, at han har fået tilkendt erstatning og om, at han kan få bistand ved inddrivelsen ved henvendelse til fogeden. Politiet foretager sig derefter ikke mere, og selve tvangsinddrivelsen må således foretages af den erstatningsberettigede selv. Hvis skadelidte ikke møder under domsforhandlingen af straffesagen, bliver erstatningskravet i langt de fleste tilfælde ikke påkendt, og politiet foretager sig ikke mere med hensyn til erstatningskravet. Skadelidtes udeblivelse vil i de fleste tilfælde være udtryk for, at han har opgivet at søge erstatning. Henvender han sig senere til politiet herom, vejledes han om mulighederne for at anlægge civil erstatningssag.

...

... I mange tilfælde viser skadelidtes erstatningskrav sig imidlertid at være værdiløst, fordi skadevolderen ikke har økonomisk evne til at betale.

...

Kapitel IV Udvalgets generelle overvejelser

...

5. Administration

Ved bedømmelsen af, hvilket organ der skal administrere ordningen, har udvalget lagt vægt på, *at* ordningen er let at bruge for skadelidte, *at* sagsbehandlingen er hurtig med små administrationsomkostninger i forhold til de udbetalte erstatningsbeløb, og *at* organet af befolkningen opfattes som uafhængigt.

Udvalget mener, at disse hensyn bedst tilgodeses, hvis administrationen henlægges til et uafhængigt nævn. Udvalget foreslår, at nævnet består af 3 medlemmer med en dommer som formand. De to andre medlemmer bør være en advokat og en socialretlig ekspert. Udvalget foreslår endvidere, at nævnets sekretariatsforretninger varetages af justitsministeriet.

...

Kapitel VI Udkast til lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser

...

Kapitel 3: Fælles bestemmelser m.v.

§ 6. Erstatning kan ydes, selv om skadevolderen er

- 1) ukendt eller ikke kan findes,
- 2) under 15 år, eller
- 3) utilregnelig.

...

§ 10. Erstatning er betinget af, at lovovertrædelsen uden unødigt ophold er anmeldt til politiet.

Stk. 2. I særlige tilfælde kan erstatning dog ydes, selv om betingelsen i stk. 1 ikke er opfyldt.

...

Kapitel VII Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser

...

Til § 6

Ifølge *nr. 1* kan erstatning ydes, selv om skadevolderen er ukendt eller ikke kan findes. Kravet i § 10 om, at forbrydelsen uden unødigt ophold anmeldes til politiet, gælder også i disse tilfælde. Nævnet må da på baggrund af de foreliggende oplysninger tage stilling til, om skaden må antages at skyldes en strafbar handling. Med hensyn til erstatning for tingsskade må der tilvejebringes fornødent grundlag for at antage, at skaden er forvoldt af en af de personer, der er nævnt i § 3.

...

Til § 10

Erstatning vil i almindelighed være betinget af, at forbrydelsen uden unødigt ophold anmeldes til politiet. Behandlingen af ansøgningen om erstatning vil blive væsentlig lettere, når politiets efterforskning kan bruges som grundlag. Et krav om politianmeldelse kan formentlig også medvirke til at hindre misbrug af ordningen.

Efter *stk. 2* kan kravet om anmeldelse i særlige tilfælde fraviges. Der kan f.eks. tænkes tilfælde, hvor skadelidte med føje, men fejlagtigt, tror, at han ikke har lidt noget tab, eller at tabet kun er bagatelagtigt. I så fald må fristen efter *stk. 1* regnes fra det tidspunkt, skadelidte bliver klar over sin fejltagelse. Kravet kan også tænkes fraveget, hvis skadelidte med rimelighed kunne gå ud fra, at forbrydelsen ville blive anmeldt fra anden side. Endelig kan der peges på tilfælde, hvor gerningsmanden og ofret står hinanden nær, og hvor det derfor kan virke urimeligt at kræve politianmeldelse.

Derimod vil skadelidtes frygt for repressalier i almindelighed ikke kunne betragtes som undskyldningsgrund. Tilsvarende gælder, hvis skadelidte har undladt anmeldelse, fordi han regnede med, at politiet alligevel ikke kunne opklare sagen."

Ved lov nr. 277 af 26. maj 1976 om erstatningen fra staten til ofre for forbrydelser fik § 10 i forhold til betænkningens lovudkast følgende ændrede ordlyd:

"§ 10. Erstatning er betinget af, at lovovertrædelsen uden unødigt ophold er anmeldt til politiet, og at skadelidte under en eventuel straffesag mod skadevolderen nedlægger påstand om erstatning.

Stk. 2. I særlige tilfælde kan erstatning dog ydes, selv om betingelsen i *stk. 1* ikke er opfyldt."

Om baggrunden herfor fremgår af lovforslagets bemærkninger (L nr. 144 af 15. januar 1976) bl.a.:

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

...

3. Formålet med forslaget er i første række at hjælpe ofrene for forbrydelser. Som anført af udvalget er den beskyttelse, som de gældende erstatningsregler yder ofret, i almindelighed uden reel værdi, idet gerningsmanden i de fleste tilfælde ikke er i stand til at betale erstatning, og hans erstatningsansvar er normalt ikke - og kan næppe heller i fremtiden forventes at blive - dækket af en ansvarsforsikring. En statslig erstatningsordning vil muligvis også bevirke en øget forståelse hos befolkningen for en moderne kriminalpolitik.

4. Hovedpunkterne i forslaget er følgende:

...

d) Erstatningsordningens administration.

Udvalget har foreslået, at ordningen administreres af et nævn bestående af en dommer som formand, en advokat og en særligt socialretlig sagkyndig, og at nævnets sekretariatsarbejde varetages af justitsministeriet.

Justitsministeriet har bl.a. på grundlag af udtalelser i nogle høringssvar overvejet, om administrationen af ordningen kunne henlægges til domstolene. Behandlingen kunne i vidt omfang ske i forbindelse med straffesagen mod skadevolderen sammen med behandlingen af skadelidtes erstatningskrav mod skadevolderen. Den udvikling, der er sket i den senere tid, hvorefter opgaver, som traditionelt har været domstolsanliggender, i stedet henlægges til administrative nævn, er ikke uden betænkelighed. Den administrative behandling frembyder ikke samme retlige garantier som domstolsordningen. Udvalget har lagt vægt på, at der sker en centraliseret og ensartet behandling af alle ansøgninger om erstatning. Dette ville inden for domstolsorganisationen kunne ske ved, at alle sager henlægges til én ret, f.eks. Københavns byret, således at sagerne behandles af samme dommer gennem en årrække.

Efter justitsministeriets opfattelse taler meget for at henlægge erstatningsordningens administration til domstolene. Når man dog i lovforslaget har medtaget den af udvalget foreslåede løsning, skyldes det i første række, at der, således som ordningen nu er foreslået, er tale om en billighedsordning af overvejende social karakter. Endvidere har man lagt vægt på, at der i mange tilfælde, hvor der vil blive ansøgt om erstatning af statskassen, ikke vil eksistere en straffesag, som erstatningssagen kan behandles sammen med. Det gælder således tilfælde, hvor gerningsmanden er ukendt eller under 15 år, eller hvor tiltale mod skadevolderen frafalder.

Justitsministeriet er indstillet på, når ordningen har fungeret nogle år, at tage spørgsmålet op til fornyet overvejelse sammen med spørgsmålet om gennemførelse af en ordning, hvorefter skadelidte har et retskrav på erstatning ...

5. Det foreliggende lovforslag svarer i det væsentlige til lovudkastet i udvalgets betænkning. Der kan derfor henvises til betænkningen med hensyn til begrundelsen for lovforslagets fremsættelse og for forslagets enkelte bestemmelser. Bemærkningerne nedenfor indeholder derfor alene en omtale af regler, der afviger fra betækningsudkastet.

...

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

...

Til § 10, stk. 1.

Det må forventes, at det nævn, der skal administrere erstatningsordningen, i vidt omfang bygger sin afgørelse på domstolenes afgørelse af erstatningsspørgsmålet under straffesagen mod skadevolderen. Dette er den mest rationelle ordning, og herfor taler også de betragtninger, der er anført i de almindelige bemærkninger under punkt 4 d), for at henlægge administrativt af erstatningsordningen til domstolene. Der foreslås derfor indsat en bestemmelse om, at det som hovedregel er en betingelse for at få erstatning, at skadelidte under en eventuel straffesag mod skadevolderen fremsætter sit erstatningskrav."

Ved lov nr. 233 af 6. juni 1985 om ændring af lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser (*Retskrav på erstatning*) blev § 11 a indsat i loven. Af lovforslaget bemærkninger hertil (L nr. 75 af 14. november 1984) fremgår bl.a.:

"Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

...

5. Arbejdsgruppen har også overvejet de *processuelle regler* om behandlingen af sager om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

...

Et *flertal* på 5 medlemmer finder, at det for den enkelte skadelidte kan forekomme uforståeligt, at en administrativ myndighed efterfølgende anlægger en anden vurdering end den, som retten efter en prøvelse af sagen har ladet komme til udtryk i en dom over for skadevolderen. Bl.a. på denne baggrund foreslår flertallet gennemført en bestemmelse i lovens § 11 a, hvorefter erstatningen fra staten i de tilfælde, hvor skadelidtes krav på erstatning fra skadevolderen er afgjort ved dom, skal ydes med det beløb, som er fastsat ved dommen. Den foreslåede regel tager navnlig sigte på tilfælde, hvor der er spørgsmål om nedsættelse af erstatningen. Er situationen omvendt den, at nævnets omvurdering fører til en højere erstatning fra staten, bør principielle hensyn efter arbejdsgruppens opfattelse næppe være afgørende, og den foreslåede regel er derfor udformet således, at den ikke udelukker en omvurdering i opadgående retning, når *særlige omstændigheder* taler derfor, f.eks. hvis taksterne for erstatning eller godtgørelse er steget siden dommen (jfr. § 11 a, stk. 3). Denne modifikation i reglen om dommes bindende virkning er således meget snæver.

Arbejdsgruppen fremhæver, at den foreslåede bestemmelse om dommes bindende virkning for erstatningsnævnet ikke bør gælde, hvis og i det omfang skadevolderen under retssagen ikke har gjort indsigelse mod skadelidtes påstand, eller hvis en sagsøgt skadevolder i en civil sag er udeblevet med den følge, at retten har afsagt dom i overensstemmelse med sagsøge-

rens påstand. I sådanne tilfælde sker der nemlig som følge af retsplejelovens almindelige regler om behandlingen af civile krav ikke nogen egentlig prøvelse af sagen. Den af arbejdsgruppen foreslåede bestemmelse i § 11 a, stk. 2, er udformet i overensstemmelse hermed.

...

Justitsministeriet kan tiltræde de synspunkter vedrørende udformningen af de processuelle regler, som er fremsat af arbejdsgruppens flertal. Når retten efter en egentlig prøvelse af sagen har udmålt erstatningen i forhold til skadevolderen, kan det forekomme stødende, såfremt en administrativ myndighed efterfølgende anlægger en anden vurdering. Lovforslagets §§ 11 a-b er derfor udformet i overensstemmelse med flertallets forslag."

Ved lov nr. 463 af 7. juni 2001 om ændring af bl.a. lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser (*Revision af regler om erstatning for personskade m.v.*) blev lovens § 10, stk. 2, affattet i overensstemmelse med nugældende § 10 stk. 3. Af lovforslagets bemærkninger hertil (L nr. 143 af 10. januar 2001) fremgår bl.a.:

"Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

...

4. Lovforslagets hovedpunkter

...

4.2. Offererstatningsloven

...

4.2.2. Krav om politianmeldelse uden unødigt ophold

Efter offererstatningslovens § 10 forudsætter erstatning efter denne lov, at overtrædelsen af straffeloven er anmeldt til politiet uden unødigt ophold, og at skadelidte under en eventuel straffesag mod skadevolderen nedlægger påstand om erstatning. Efter § 10, stk. 2, kan erstatning dog "i særlige tilfælde" ydes, selv om disse betingelser ikke er opfyldt.

Bestemmelsen skal ses i lyset af, at det efter offererstatningsloven som udgangspunkt fortsat er skadevolderen selv, der skal betale erstatning til skadelidte, og at staten kan rejse regreskrav mod skadevolderen, når staten har udbetalt erstatning.

Politiets efterforskning er nødvendig for at konstatere, om der foreligger en overtrædelse af straffeloven, og en hurtig politianmeldelse er i reglen en forudsætning for, at politiets efterforskning kan føre til opklaring af sagen og retsforfølgning af skadevolderen. Erfaringen viser, at jo hurtigere en forbrydelse anmeldes til politiet, jo større sandsynlighed er der for, at politiet pågriber gerningsmanden eller finder vidner, hvis forklaringer kan føre til pågribelse af gerningsmanden.

Kravet om hurtig politianmeldelse kan desuden medvirke til at forebygge misbrug af erstatningsordningen.

Erstatningsnævnet anser i praksis normalt en politianmeldelse inden 24 timer efter gerningstidspunktet for at være sket "uden unødigt ophold". I nogle tilfælde ses der imidlertid bort fra denne frist. Hvis det på grund af ofrets tilstand har været umuligt at indgive politianmeldelse, regnes fristen således først fra det tidspunkt, hvor det var muligt for ofret at indgive politianmeldelse, eventuelt telefonisk. Det anses ikke i sig selv for at hindre ofret i at indgive politianmeldelse, at den pågældende er indlagt på sygehus, men bevidstløshed og anden alvorlig tilskadekomst kan forhindre ofret i straks at anmelde forbrydelsen.

Der ses bl.a. også bort fra, at politianmeldelse er sket sent, hvis der rejses tiltale, og det ved en dom over skadevolderen fastslås, at der foreligger en straffelovsovertrædelse. Det samme gælder i andre tilfælde, hvor skadevolderen er kendt, men hvor der ikke rejses tiltale, f.eks. på grund af tiltalefrald.

Endvidere ses der bort fra, at politianmeldelse ikke er sket uden unødigt ophold, hvis f.eks. skadelidte med rimelighed gik ud fra, at andre ville anmelde forbrydelsen, eller hvis ofret og gerningsmanden står hinanden nær, således at det vil virke urimeligt at kræve politianmeldelse.

Erstatningsnævnet har endvidere oplyst over for arbejdsgruppen (betænkningen side 301), at man i en række nyere afgørelser efter en konkret vurdering har anerkendt krav uanset en sen anmeldelse, hvis der ikke har været berettiget tvivl om, at der var tale om en overtrædelse af straffeloven, og hvis en hurtigere anmeldelse må antages ikke at ville have gjort nogen forskel for så vidt angår politiets muligheder for at opklare sagen.

Arbejdsgruppen finder, at der må lægges betydelig vægt på de hensyn, der ligger bag kravet om politianmeldelse uden unødigt ophold, men at en for streng håndhævelse af reglen vil kunne opfattes som urimelig. Arbejdsgruppen foreslår, at formuleringen af dispensationsbestemmelsen i § 10, stk. 2, "blødes op", således at der bliver mulighed for at fravige kravet ud fra en lidt friere vurdering end efter den gældende bestemmelse.

Der henvises til betænkningen side 95 f.

I lyset af, at afslag på erstatning fra staten ofte vil være særdeles indgribende for ofret, er Justitsministeriet enig i, at kravet om politianmeldelse uden unødigt ophold bør kunne fraviges ud fra en lidt friere konkret vurdering af forholdene i den enkelte sag. Det foreslås således i overensstemmelse med arbejdsgruppens lovudkast, at fravigelse kan ske "hvis forholdene taler for det". Det er fortsat en betingelse for at fravige hovedreglen, at der er konkrete omstændigheder i den enkelte sag, som taler for det.

Der henvises til lovforslagets § 2, nr. 3, og bemærkningerne hertil."

Ved lov nr. 412 af 9. maj 2011 om ændring af bl.a. lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser (*udvidelse af fristen for politianmeldelse ved erstatning fra staten til ofre for forbrydelser m.v.*) fik lovens § 10, stk. 1, sin nu-

værende affattelse. Af lovforslagets bemærkninger (L nr. 134 af 9. februar 2011) fremgår bl.a.:

”Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

...

1. Indledning

Formålet med lovforslaget er at styrke indsatsen over for ofre for forbrydelser ved at udvide den forurettedes muligheder for at blive underrettet, når gerningsmanden kommer på fri fod, og ved at forlænge den frist for at indgive politianmeldelse, som den forurettede som udgangspunkt skal overholde for at kunne opnå erstatning fra staten i anledning af en forbrydelse.

Med henblik på at gøre reglerne på området mere gennemsigtige for ofrene indeholder lovforslaget desuden præciseringer af enkelte bestemmelser i offererstatningsloven, således at bestemmelsernes ordlyd kommer til at svare til Erstatningsnævnets praksis.

...

2. Baggrunden for lovforslaget

...

For så vidt angår ordningen vedrørende erstatning fra staten til ofre for forbrydelser har arbejdsgruppen overordnet fundet, at ordningen er særdeles velbegrunderet og fungerer godt, og at der ikke er anledning til at foreslå ændringer med hensyn til de grundlæggende regler for ordningen og de grundlæggende betingelser for at opnå erstatning i henhold til ordningen. Arbejdsgruppen har imidlertid overvejet visse særlige problemstillinger i forbindelse med ordningen. Det drejer sig bl.a. om mulighederne for at yde erstatning ved forbrydelser begået i udlandet, adgangen til at yde erstatning á conto, reglerne om, at Erstatningsnævnet ikke er bundet af en dom om erstatning, hvis skadevolderen ikke har gjort indsigelse mod skadelidtes påstand, eller hvis skadevolderen er udeblevet i en civil sag, således at dom er blevet afsagt i overensstemmelse med påstanden, og kravet om, at en forbrydelse som udgangspunkt skal være anmeldt til politiet inden 24 timer fra gerningstidspunktet for, at offeret kan få erstatning fra staten.

Det er efter arbejdsgruppens opfattelse velbegrunderet, at offererstatningsloven som udgangspunkt kun finder anvendelse på forbrydelser begået i Danmark, og arbejdsgruppen finder, at Erstatningsnævnets nuværende muligheder for i særlige tilfælde at yde erstatning for skader, der forvoldes ved handlinger begået uden for Danmark, må anses for tilstrækkelige.

Med hensyn til mulighederne for at yde erstatning á conto finder arbejdsgruppen det tilfredsstillende, at Erstatningsnævnets forretningsorden giver nævnet mulighed for at dække behandlingsudgifter, selv om sagen ikke er endeligt afsluttet, såfremt forholdene taler for det.

Arbejdsgruppen har endvidere drøftet offererstatningslovens § 11 a, stk. 1, hvoraf fremgår, at hvis skadelidtes krav på erstatning og godtgørelse fra

skadevolderen er afgjort ved dom, ydes erstatning efter loven med det beløb, som er fastsat ved dommen, hvis betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt. Efter bestemmelsens stk. 2 gælder dette dog ikke, for så vidt skadevolderen under sagen må anses for at have anerkendt kravet eller dets størrelse. Erstatningsnævnet er således ikke bundet af en dom om erstatning, hvis skadevolderen ikke har gjort indsigelse mod skadelidtes påstand, eller hvis skadevolderen er udeblevet i en civil sag, således at dom er blevet afsagt i overensstemmelse med påstanden. I disse tilfælde har retten ikke foretaget nogen egentlig prøvelse af skadelidtes krav, og nævnet skal da foretage en selvstændig prøvelse af kravet. Dette gælder også i tilfælde, hvor gerningsmanden og forurettede eksempelvis er enige om kravets berettigelse.

Arbejdsgruppen er opmærksom på, at ofrene i den situation, hvor gerningsmanden har accepteret et højere beløb, kan få en forventning om at kunne opnå det samme beløb i erstatning fra staten. Arbejdsgruppen finder imidlertid, at reglen i § 11 a, stk. 2, er velbegrundet, men anfører samtidig, at det er en væsentlig opgave for de involverede, herunder bistandsadvokaten, at vejlede ofrene om reglen.

For så vidt angår kravet om, at en forbrydelse som udgangspunkt skal være anmeldt til politiet inden 24 timer fra gerningstidspunktet for, at offeret kan få erstatning fra staten, har et flertal i arbejdsgruppen anbefalet, at fristen forlænges til 72 timer. Der henvises til punkt 4.2 nedenfor.

Herudover har arbejdsgruppen anbefalet, at reglerne vedrørende erstatning fra staten til ofre for forbrydelser gøres mere gennemsigtige for ofrene ved udtrykkeligt i offererstatningsloven at anføre, at erstatning kan ydes, selv om tiltalte frifindes under straffesagen, hvis lovens betingelser i øvrigt er opfyldt, og at den 2-årige forældelsesfrist for at få erstatning fra staten først regnes fra det tidspunkt, hvor straffesagen er afsluttet og ikke fra tidspunktet for lovovertrædelsen. Der henvises til punkt 4.1 og 4.3 nedenfor.

...

4. Offererstatningsloven

Efter reglerne i offererstatningsloven yder staten erstatning og godtgørelse til personer, der har været udsat for en straffelovsovertrædelse her i landet, uanset om gerningsmanden kan straffes for overtrædelsen.

Sager om erstatning efter offererstatningsloven behandles af Erstatningsnævnet, og politiet har i forbindelse med en anmeldelse pligt til at vejlede offeret om erstatningsmulighederne efter offererstatningsloven.

Der ydes erstatning og godtgørelse for personskade efter de almindelige regler herom i erstatningsansvarsloven. Der kan således f.eks. ydes erstatning for tabt arbejdsfortjeneste og tab af erhvervsevne samt godtgørelse for varigt men og svie og smerte.

I det omfang der ydes erstatning, indtræder staten i skadelidtes krav mod skadevolderen, og i forbindelse med sagens afgørelse i Erstatningsnævnet

indgiver nævnet en indstilling til politiet om, hvorvidt der bør søges regres mod skadevolderen.

Arbejdsgruppen har i overensstemmelse med kommissoriet drøftet og vurderet de praktiske erfaringer med ordningen vedrørende erstatning fra staten til ofre for forbrydelser. Det er overordnet arbejdsgruppens opfattelse, at ordningen er særdeles velbegrunder og fungerer godt, og at der ikke er anledning til at foreslå ændringer med hensyn til de grundlæggende regler for ordningen og de grundlæggende betingelser for at opnå erstatning i henhold til ordningen.

Arbejdsgruppen har imidlertid behandlet visse særlige problemstillinger, der kan give anledning til overvejelser.

...

4.2. Politianmeldelse uden unødigt ophold

4.2.1. Gældende ret

Efter offererstatningslovens § 10 forudsætter erstatning fra staten, at straffelovsovertrædelsen er anmeldt til politiet uden unødigt ophold, og at skadelidte under en eventuel straffesag mod skadevolderen nedlægger påstand om erstatning.

Efter Erstatningsnævnets praksis anses en politianmeldelse, der er indgivet inden 24 timer, sædvanligvis for rettidig.

Efter § 10, stk. 2, kan kravet om hurtig anmeldelse fraviges, hvis forholdene taler for det. Dette vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis offeret på grund af den begåede forbrydelse har været i en tilstand, der kan minde om chok, og hvor den pågældende som følge heraf ikke (inden for det første døgn) har foretaget politianmeldelse eller rettet henvendelse til myndigheder eller andre, der kunne vejlede om kravet om politianmeldelse.

Hensynet bag kravet om anmeldelse uden unødigt ophold er bl.a. at øge politiets muligheder for at finde skadevolderen, således at staten kan søge regres hos skadevolderen for den erstatning, der er udbetalt.

4.2.2. Arbejdsgruppens overvejelser

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at vægtige grunde taler for, at en politianmeldelse skal ske hurtigt, hvis offeret skal kunne komme i betragtning til erstatning efter offererstatningsloven, således at der for politiet er den bedst mulige udsigt til at finde gerningsmanden og opklare sagen. Dels vil der herigennem kunne ske retsforfølgning af gerningsmanden, dels vil der være mulighed for at gennemføre et regreskrav mod den pågældende.

Kravet om hurtig politianmeldelse kan desuden medvirke til at forebygge misbrug af bestemmelsen. Således er det gennem politiets efterforskning i nogle tilfælde muligt at afdække, at forurettede måske ikke har fortalt den fulde sandhed eller fortiet omstændigheder, som kan være af væsentlig betydning for bedømmelsen af forholdets strafbarhed eller strafværdighed. Sådanne omstændigheder kan efterfølgende være af afgørende betydning for erstatningsspørgsmålet og dermed for Erstatningsnævnets muligheder

for at træffe den korrekte afgørelse. Jo længere tid, der går, før politiet kommer ind i billedet, desto sværere er det at få opklaret, hvad der er sket, og hvordan skadelidtes skader er opstået. Som eksempler kan nævnes, at mange restaurations og diskotekers overvågningsfilm slettes efter få dage, mange fysiske spor vil være borte eller forvanskede efter kort tid, og det vil være vanskeligere at udfinde vidner til den anmeldte forbrydelse.

Arbejdsgruppen finder, at det er vanskeligt at fastsætte en bestemt tidsfrist for, hvornår det med rimelighed kan forlanges, at offeret har foretaget politianmeldelse, således at manglende overholdelse af fristen medfører, at offeret ikke er berettiget til erstatning efter offererstatningsloven. Dette skyldes, at omstændighederne i sagerne kan være meget forskellige, ligesom det enkelte offers situation har betydning for, om vedkommende får indgivet politianmeldelse i tide.

Det fremgår da også af Erstatningsnævnets praksis med hensyn til at dispensere fra 24-timers reglen, at der i meget vid udstrækning sker dispensation, og at nævnet i høj grad tager hensyn til de situationer, hvor der kan være rimelig grund til, at anmeldelse først sker senere.

Et flertal i arbejdsgruppen finder imidlertid, at der kan være sager, hvor der ikke er sket anmeldelse inden for 24 timer, og hvor der ikke foreligger undskyldelige omstændigheder af en sådan karakter, at sagen vil være omfattet af den gældende dispensationspraksis, hvor det alligevel synes rimeligt ikke at afskære offerets mulighed for at få erstatning. Flertallet finder endvidere, at det vil kunne skabe en større klarhed om mulighederne for at opnå erstatning, hvis der i loven fastsættes en længere frist for indgivelse af anmeldelse. Uanset om et offer på grundlag af dispensationspraksis ville få sit erstatningskrav behandlet, vil det give en større tryghed, at adgangen hertil følger af lovteksten. En kortere forlængelse af fristen vil efter flertallets opfattelse kunne ske, uden at det indebærer afgørende hindringer i forhold til sagernes opklaring mv.

Flertallet finder således, at afvejningen mellem hensynet til offeret og hensynet til at undgå misbrug af bestemmelsen fører til, at det er mest hensigtsmæssigt at indføre en bestemmelse, hvorefter lovovertrædelsen skal være anmeldt inden 72 timer, efter at forholdet har fundet sted.

4.2.3. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig med flertallet i arbejdsgruppen i, at der kan være sager med politianmeldelse senere end den gældende 24 timers frist, hvor det ikke vil synes rimeligt at afskære offerets mulighed for at få erstatning, og hvor der ikke foreligger undskyldelige omstændigheder af en sådan karakter, at der i henhold til den gældende praksis vil kunne dispenseres fra kravet om anmeldelse uden unødigt ophold. Ministeriet er i den forbindelse enig med flertallet i, at den gældende frist på 24 timer bør forlænges til 72 timer efter, at forholdet har fundet sted, og at det vil skabe en større klarhed om mulighederne for at opnå erstatning, hvis denne frist fremgår direkte af offererstatningslovens ordlyd.

Som anført af arbejdsgruppen kan omstændighederne i sagerne være meget forskellige, ligesom det enkelte offers situation har betydning for, om vedkommende får indgivet politianmeldelse i tide. Justitsministeriet finder derfor, at der uanset forlængelsen af anmeldelsesfristen fortsat bør være adgang til at se bort fra fristoverskridelser, hvis forholdene taler for det, f.eks. hvis offeret på grund af sin tilstand ikke inden fristens udløb har kunnet foretage politianmeldelse.

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse med det anførte.

...

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

...

Til § 2

...

Til nr. 2 (offererstatningslovens § 10, stk. 1)

Efter offererstatningslovens § 10, stk. 1, er erstatning fra staten bl.a. betinget af, at lovovertrædelsen uden unødigt ophold er anmeldt til politiet. Efter Erstatningsnævnets praksis anses en politianmeldelse, der er indgivet inden 24 timer, sædvanligvis for rettidig.

Det foreslås, at kravet om, at en forbrydelse skal være anmeldt til politiet uden unødigt ophold, ændres til 72 timer.

Det foreslås desuden, at der uanset forlængelsen af anmeldelsesfristen fortsat bør være adgang til at se bort fra fristoverskridelser, hvis forholdene taler for det, f.eks. hvis offeret på grund af sin tilstand ikke inden fristens udløb har kunnet foretage politianmeldelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.2.2 og 4.2.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget."

Retsplejeloven

Retsplejelovens § 741 a, stk. 1, har følgende ordlyd:

"I sager, der vedrører overtrædelse af straffelovens § 119, § 123, § 210, §§ 216-223, § 225, jf. §§ 216-223, § 232, § 237, jf. § 21, §§ 243-246, §§ 249 og 250, § 252, stk. 2, §§ 260-262 a eller § 288, beskikker retten en advokat for den, der er forurettet ved lovovertrædelsen, når den pågældende fremsætter begæring om det, jf. dog stk. 2 og 3."

Bestemmelsen blev indsat ved lov nr. 730 af 7. december 1988 om ændring af retsplejeloven (advokatbistand til forurettede m.v.). Af lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen (L nr. 11 af 5. oktober 1988) fremgår, at forslaget bygger på flertalsindstillingen i betænkning nr. 1102/1987 om den forurettedes stilling i voldtægts- og voldssager. Af betænkningen fremgår bl.a.:

"KAPITEL 4. Advokatbistand til den forurettede i voldtægtssager m.v.

...

4.1.3. Bistandsadvokatens opgaver.

Bistandsadvokatens opgaver er ikke direkte fastlagt i loven, men er omtalt i bemærkningerne. Det afgørende ved en beskikkelse i medfør af § 741 a er, at den beskikkede advokat har til opgave ikke blot - som den advokat der er beskikket i medfør af § 995 a - at bistå den forurettede med opgørelsen af et eventuelt erstatningskrav, men tillige at yde den forurettede en bistand af mere almen karakter under efterforskningen og under en eventuel senere behandling i retten. I de almindelige bemærkninger til lovforslaget hed det (Folketingstidende 1979-80, tillæg A, spalte 465-466):

»... vil den beskikkede advokats opgaver både være af juridisk og mere almen karakter. Udover støtte til den forurettede under afhøringen hos politiet og i retten og bistand ved opgørelsen af eventuelle erstatningskrav vil der kunne være tale om rådgivning om særlige hjælpemuligheder, om personlig støtte og vejledning, om at orientere den forurettede om sagens forløb og forberede den pågældende på, hvorledes sagen behandles i retten under domsforhandlingen.

Det bør i den forbindelse betones, at den mere almene bistand, som ikke knytter sig direkte til afhøringen hos politiet eller i retten, ofte vil kunne være af meget væsentlig betydning for den forurettede.«

...

KAPITEL 6. Erstatning og godtgørelse til ofre for voldtægt m.v.

6.1. Gældende ret.

6.1.1. Krav mod gerningsmanden.

6.1.1.1. Materielt.

Det følger af dansk rets almindelige erstatningsregler, at den, som forsætligt eller uagtsomt forårsager skader på en andens person eller ting, er forpligtet til at erstatte skadelidte hans tab. Ved kønsfrihedsforbrydelser kræves der som hovedregel for at domfælde i straffesagen forsæt, og der vil i så fald tillige være erstatningsansvar. Herudover vil en skadevolder være erstatningsansvarlig for den økonomiske eller ikke-økonomiske skade, som han forvolder ved uagtsomhed.

Den erstatningsansvarlige skal foruden at erstatte tingsskade også betale erstatning for helbredelsesudgifter, andet tab som følge af skaden og eventuel tabt arbejdsfortjeneste, samt godtgørelse for svie og smerte. Har skaden medført varige følger, skal der tillige betales godtgørelse for varigt mén samt erstatning for tab eller forringelse af erhvervsevne. Nærmere regler herom er fastsat i lov nr. 228 af 23. maj 1984 om erstatningsansvar (EAL), der trådte i kraft den 1. oktober 1984, jfr. nu lovbekendtgørelse nr. 599 af 8. september 1986. Lovens satser reguleres hvert år med virkning fra den 1. april, jfr. bekendtgørelse nr. 215 af 13. april 1987 om regulering af erstatning- og godtgørelsesbeløb i henhold til lov om erstatningsansvar.

Lovens hovedformål er at sikre, at der ved personskade fastsættes en erstatning, som giver dækning for det individuelle økonomiske tab i højere grad end hidtil.

De tabsposter, der kan kræves erstattet ved personskade, skal specificeres i erstatningsopgørelsen (EAL § 1).

...

Helbredelsesudgifter. I det omfang skadelidte har haft udgifter til nødvendig behandling og rekreation for somatiske lidelser samt lægeerklæringer og lægeordineret medicin, kan de kræves refunderet hos gerningsmanden. Også omkostninger i forbindelse med behandling hos psykolog eller psykiater må kunne fås erstattet, såfremt behandlingen er nødvendiggjort af overgrebet, og behandlingsudgifterne kan dokumenteres. I disse sager har offeret ofte behov for sådan hjælp, der ikke altid vil blive betalt af sygesikringen, jfr. nedenfor kapitel 8 og U 1981, s. 1760, hvor landsretten nægtede at forhøje den af byretten fastsatte samlede erstatning og godtgørelse på 25.000 kr. med et beløb på 2.040 kr. til 12 ekstra psykoterapeutiske behandlinger. Kan udgifterne ikke dokumenteres fuldt ud under sagen, f.eks. fordi helbredelsen vil strække sig over lang tid, kan erstatningen fastsættes skønsmæssigt, jfr. nedenfor om andet tab, eller der kan tages forbehold om yderligere krav."

Af bekendtgørelse nr. 1108 af 21. september 2007 om politiets og anklagemyndighedens pligt til at vejlede og orientere forurettede i straffesager og til at udpege en kontaktperson for forurettede fremgår bl.a.:

"§ 1. Politiet eller anklagemyndigheden skal i tilknytning til anmeldelse af en lovovertrædelse eller umiddelbart herefter vejlede forurettede om

- 1) reglerne om beskikkelse af bistandsadvokat, jf. retsplejelovens §§ 741 a og 741 b,
- 2) adgangen til at få påkendt borgerlige krav under straffesagen, jf. retsplejelovens kapitel 89,
- 3) muligheden for at få erstatning og godtgørelse fra staten, jf. lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser,

...

§ 2. Udover den i § 1 nævnte vejledning skal forurettede i sager om grovere overtrædelser af straffeloven, hvor vold, trusler eller anden personfarlig kriminalitet indgår, og ved sædelighedsforbrydelser, orienteres om, hvordan sagens videre forløb kan forventes at blive. ...

...

Stk. 3. Når forurettede har fået en bistandsadvokat beskikket efter retsplejelovens § 741 a, vil orientering som nævnt i stk. 1, 1. pkt., i almindelighed kunne undlades."

Af Rigsadvokatens meddelelse nr. 8 af 2007, rettet juli 2011, om vejledning, orientering og underretning af forurettede i straffesager, udpegning af en kontaktperson for forurettede og vidner mv. bl.a.:

"2.1.3. Offererstatningsloven

2.1.3.1. Personskade

Efter offererstatningslovens § 1 yder staten erstatning og godtgørelse for personskade ved overtrædelse af straffeloven, hvis forbrydelsen er begået i den danske stat. Erstatning kan i særlige tilfælde endvidere ydes for skader, der forvoldes ved handlinger begået uden for den danske stat, hvis skadelidte har bopæl i Danmark, har dansk indfødsret eller på gernings-tidspunktet gjorde tjeneste for en udsendt dansk udenrigsrepræsentation. Erstatning kan endvidere ydes, når sådanne handlinger er begået mod skadelidte med bopæl i Danmark under denne[s] erhvervsudøvelse uden for den danske stat. Om erstatning i forbindelse med lovovertrædelser begået i udlandet se nærmere nedenfor i afsnit 6.3.

Erstatning ydes, selv om skadevolderen er ukendt eller ikke kan findes. Erstatning ydes endvidere, selv om skadevolderen er under 15 år eller utilregnelig.

Ved behandlingen af anmeldelser om straffelovsovertrædelser, der har medført personskade, vejledes skadelidte om muligheden for at opnå erstatning af statskassen efter afgørelse af Nævnet vedrørende erstatning til ofre for forbrydelser. Endvidere oplyses det, at det i almindelighed er en betingelse for at få erstatning af statskassen, at der under en eventuel straf-fesag mod skadevolderen nedlægges påstand om erstatning.

Samtidig udleveres et ansøgningsskema til skadelidte, og skadelidte gøres bekendt med, at ansøgningen skal indleveres til den politikreds, hvor anmeldelsen af lovovertrædelsen har fundet sted. Skadelidte skal endvidere oplyses om, at Erstatningsnævnet ikke kan behandle en ansøgning, der er indgivet over 2 år efter, at lovovertrædelsen er begået, medmindre der fore-ligger særlige grunde.

Er den sag, som begrunder erstatningskravet, fortsat under behandling hos politiet, anklagemyndigheden eller ved domstolene, skal erstatningssøgen-de gøres bekendt med, at politiet normalt først sender ansøgningen til Erstatningsnævnet ved sagens afslutning.

Erstatningssøgende skal endvidere vejledes om muligheden for at fremsæt-te anmodning om forskudsvis udbetaling af erstatning, men at en ansøg-ning herom kun kan forventes imødekommet i særlige tilfælde. Fremsættes der anmodning om forskudsvis udbetaling af erstatning, fremsender politi-et ansøgningen til Erstatningsnævnet, selv om sagen ikke er færdigbehand-let.

Når sagen er endelig afgjort (ved endelig dom, påtaleopgivelse mv.), ind-sender politiet uden unødigt ophold ansøgningen og samtlige relevante ak-ter, herunder politirapporter, lægeerklæringer, rets- og dombog mv. til Erstatningsnævnet.

Er gerningsmanden ikke identificeret inden for en måned, indsender politi-et ligeledes ansøgningen til Erstatningsnævnet.

Når skadelidte er afgået ved døden, vejledes skadelidtes nære pårørende om ovennævnte regler.

Den ovenfor beskrevne vejledning undlades i sager om uagtsomt manddrab og betydelig legemsskade forvoldt af motorkøretøjer, hvor skaden vil være dækket af skadevolderens ansvarsforsikring.”

Landsrettens begrundelse og resultat

BS-7401/2020-OLR

Sagens baggrund og problemstilling

Ved Retten i Helsingørs dom af 27. juni 2013 blev en person idømt en delvis betinget straf af fængsel i 4 måneder for overtrædelse af straffelovens § 245 ved den 14. marts 2013 at have tildelt [REDACTED] et slag i ansigtet med en fastelavnskølle med brud på kindben og en flænge i øjengulvet til følge. Gerningsmanden blev samtidig pålagt at betale [REDACTED] godtgørelse for svie og smerte fra den 14. marts 2013 til den 27. juni 2013 med 18.900 kr. svarende til en opgørelse herom fra den for [REDACTED] beskikkede bistandsadvokat, advokat [REDACTED] der i opgørelsen tillige tog forbehold for yderligere godtgørelse for svie og smerte samt for varigt mén. Gerningsmanden ankede dommen til Østre Landsret med påstand om formildelse af straffen og nedsættelse af erstatningen, og for landsretten påstod anklagemyndigheden straffen skærpet, mens [REDACTED] påstod erstatningen stadfæstet. Ved landsrettens dom af 9. december 2013 blev byrettens dom stadfæstet med den ændring, at straffen på fængsel i 4 måneder i sin helhed blev gjort ubetinget.

Den 28. juli 2014 tilkendte Erstatningsnævnet [REDACTED] godtgørelse for svie og smerte for perioden 14. marts 2013 til 27. juni 2013 med i alt 18.900 kr. svarende til dommens bestemmelse herom. Ved nævnets afgørelse af 21. januar 2016 blev [REDACTED] tilkendt godtgørelse for svie og smerte for tiden efter den 27. juni 2013 med yderligere 54.600 kr., og på baggrund af en udtalelse af 7. november 2014 fra Arbejdsskadestyrelsen blev han tillige tilkendt godtgørelse for varigt mén med 207.500 kr. Nævnet afslog samtidig [REDACTED] ansøgning om erstatning for tab af erhvervsevne og medicinudgifter under henvisning til, at det efter offererstatningslovens § 10, stk. 1, er en betingelse for erstatning, at skadelidte under en eventuel straffesag mod skadevolderen nedlægger påstand om erstatning eller tager forbehold herom, og at [REDACTED] bistandsadvokat under straffesagen ikke fremsatte krav om eller tog forbehold for erstatning for tab af erhvervsevne og medicinudgifter. Med tilsvarende begrundelse afslog nævnet den 19. februar 2016 [REDACTED] ansøgning om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Sagen angår, om Erstatningsnævnet var berettiget til i medfør af offererstatningslovens § 10, stk. 1, at afslå [REDACTED] ansøgning om erstatning for tab af erhvervsevne, medicinudgifter og tabt arbejdsfortjeneste under hen-

visning til, at hans bistandsadvokat under straffesagen mod skadevolderen hverken fremsatte krav om eller tog forbehold for disse erstatningsposter.

Offererstatningslovens § 10, stk. 1.

Efter offererstatningslovens § 10, stk. 1, 2. led, er erstatning betinget af, at skadelidte under en eventuel straffesag mod skadevolderen nedlægger påstand om erstatning. Bestemmelsen stammer fra offererstatningsordningens indførelse i 1976, og i lovforarbejderne er om baggrunden herfor anført, at Erstatningsnævnet i vidt omfang forventes at bygge sin afgørelse på domstolenes afgørelse af erstatningsspørgsmålet under straffesagen mod skadevolderen.

En skadelidte kan alene nedlægge påstand om erstatning under en eventuel straffesag mod skadevolderen og herved opnå en domstolsprøvelse af kravet, i det omfang kravet kan opgøres. Det fremgår hverken af ordlyden eller forarbejderne til offererstatningslovens § 10, stk. 1, at det er en betingelse for erstatning for krav, som ikke kan opgøres på tidspunktet for straffesagen mod skadevolderen, at skadelidte under straffesagen tager forbehold for sådanne krav. Et forbehold indebærer ingen domstolsprøvelse af kravet og tjener således ikke det angivne formål med betingelsen i § 10, stk. 1, 2. led.

Erstatningsnævnet har anført, at nævnet gennem langvarig administrativ praksis i lovens § 10, stk. 1, 2. led, har indfortolket, at det er en betingelse for erstatning for krav, som ikke kan opgøres på tidspunktet for straffesagen mod skadevolderen, at skadelidte under straffesagen tager forbehold for sådanne krav. Nævnet har imidlertid intet oplyst om formålet med denne praksis, som lovgiver ikke kan anses for at have tiltrådt, *hverken* ved at det i betænkning nr. 1102/1987 om den forurettedes stilling i voldtægts- og voldssager om helbredsudgifter, der ikke kan dokumenteres fuldt ud under sagen, er anført, at erstatningen kan fastsættes skønsmæssigt, eller der "kan tages forhold om yderligere krav", *eller* ved ændringen af offererstatningsloven i 2011, hvis forarbejder ikke omtaler den nævnte praksis.

Som fastslået ved Højesterets dom af 9. december 2019 i sag BS-20121/2019-HJR (UfR 2020.819H) indebærer offererstatningslovens § 6 a, hvorefter dansk rets almindelige erstatningsregler finder anvendelse, at skadelidte over for staten skal stilles på samme måde, som skadelidte ville være stillet over for skadevolderen. Efter dansk rets almindelige erstatningsregler er en skadelidte, som ikke kan opgøre sine krav på tidspunktet for straffesagen mod skadevolderen, ikke afskåret fra under en efterfølgende civil sag mod skadevolderen at rejse sådanne krav.

På denne baggrund finder landsretten, at der ikke i offererstatningslovens § 10, stk. 1, 2. led, er hjemmel for Erstatningsnævnets praksis, hvorefter det er en betingelse for erstatning for krav, som ikke kan opgøres på tidspunktet for straf-

fesagen mod skadevolderen, at skadelidte under straffesagen tager forbehold herom.

De konkrete ansøgninger

Det er ubestridt, at [REDACTED] krav om erstatning for tab af erhvervsevne, medicinudgifter og tabt arbejdsfortjeneste først kunne opgøres efter endelig dom i straffesagen mod skadevolderen. Landsretten finder derfor, at Erstatningsnævnet ikke var berettiget til at afslå [REDACTED] ansøgninger om erstatning herfor med den begrundelse, at hans bistandsadvokat i forbindelse med straffesagen mod skadevolderen hverken fremsatte krav om eller tog forbehold for de nævnte erstatningsposter.

Landsretten ophæver følgelig Erstatningsnævnets afslag af 21. januar 2016 og 19. februar 2016 og hjemviser [REDACTED] ansøgninger om erstatning for tab af erhvervsevne, medicinudgifter og tabt arbejdsfortjeneste til fornyet behandling ved Erstatningsnævnet. Advokat [REDACTED] subsidiære påstand tages herefter til følge.

Sagsomkostninger

Efter sagens udfald skal Erstatningsnævnet i sagsomkostninger for begge retter til advokat [REDACTED] betale 308.000 kr., hvoraf 300.000 kr. er til dækning af udgifter til advokatbistand ekskl. moms, mens 8.000 kr. er til retsafgift. Ud over sagens værdi er der ved fastsættelsen af beløbet til advokatbistand taget hensyn til sagens betydning, omfang og forløb, herunder at sagen i landsretten er behandlet på skriftligt grundlag.

BS-7405/2020-OLR

[REDACTED] har til støtte for sit erstatningskrav anført, at advokat [REDACTED] handlede ansvarspådragende ved som hans bistandsadvokat under straffesagen mod skadevolderen ikke at tage forbehold for erstatning for tab af erhvervsevne, medicinudgifter og tabt arbejdsfortjeneste.

Herefter, og da landsretten i sag BS-7401/2020-OLR har ophævet Erstatningsnævnets afgørelser om afslag på erstatning for de nævnte erstatningsposter truffet under henvisning til, advokat [REDACTED] under straffesagen mod skadevolderen hverken fremsatte krav om eller tog forbehold for de nævnte erstatningsposter, tager landsretten advokat [REDACTED] frifindelsespåstand til følge.

Da der er tale om en sag om et principielt spørgsmål vedrørende lovligheden af en praksis, som Erstatningsnævnet gennem adskillige år har anvendt, finder landsretten, at sagens omkostninger for begge retter skal ophæves, jf. retsplejelovens § 315, jf. § 312. Der er herved tillige henset til, at sagen er sambehandlet

med BS-7401/2020-OLR, og at sagerne i landsretten er behandlet på skriftligt grundlag.

THI KENDES FOR RET:

Erstatningsnævnets afslag af 21. januar 2016 og 19. februar 2016 ophæves, og [REDACTED] ansøgninger om erstatning for tab af erhvervsevne, medicinudgifter og tabt arbejdsfortjeneste hjemvises til fornyet behandling ved Erstatningsnævnet.

Advokat [REDACTED] frifindes.

I sagsomkostninger for begge retter skal Erstatningsnævnet inden 14 dage betale 308.000 kr. til advokat [REDACTED] Beløbet forrentes efter rentelovens § 8 a.

I sagen mellem [REDACTED] og advokat [REDACTED] skal ingen af parterne betale sagsomkostninger til den anden part for hverken byret eller landsret.

Publiceret til portalen d. 10-08-2020 kl. 08:01

Modtagere: Advokat (L) Liselotte Mikkelsen, Appellant Advokat [REDACTED]

[REDACTED] Advokat (H) Kristian Svith, Indstævnte [REDACTED]

Publiceret til portalen d. 10-08-2020 kl. 10:00

Modtagere: Appellant Advokat [REDACTED] Advokat (L) Liselotte

Mikkelsen, Advokat (H) Kristian Svith, Indstævnte [REDACTED]